

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS

avaliku teabe asjas nr. 2.1-3/16/540

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspektsiooni juhtivinspektor Merit Valgjärv,

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegemise aeg ja koht 02.05.2016 Tallinn

Vaide esitamise aeg 22.03.2016

Teabevaldaja Tallinna Perekonnaseisuamet
Pärnu mnt 67
10135 Tallinn
e-post: prksa@tallinnlv.ee

Teabevaldaja vastutav isik ameti juhataja

Fred Puss
OÜ Eesti Isikuloo Keskus esindaja

Vaide esitaja (teabenõudja) OÜ Eesti Isikuloo Keskus
Tiigi 10-51
Tartu
e-post: fred@isik.ee

RESOLUTSIOON:

avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 p 1 ja haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

1. jätta vaie rahuldamata.
2. teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Vaide esitaja saab käesoleva otsuse vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse. Vaideotsuse tühistamist saab nõuda üksnes koos teabevaldajalt teabe väljastamise nõudega, mis jäi vaideotsusega rahuldamata.

FAKTILISED ASJAOLUD:

08.03.2016 esitas OÜ Isikuloo Keskuse töötaja Andry Arro teabenõude Tallinna Väike-Ameerika 19 / 10129 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

ERAELU KAITSE JA RIIGI LÄBIPAISTVUSE EEST

Perekonnaseisuametile. Teabenõudega soovis Andry Arro xxx surmaakti koopiat.

15.03.2016 palus Tallinna Perekonnaseisuamet pöördumist täpsustada ning viitas kohustusele maksta riigilõivu. Samuti selgitas Tallinna Perekonnaseisuamet asjaolu, et andmed väljastatakse teatisena vastavalt pearekonnaseisutoimingute seadusele.

18.03.2016 väljastas Tallinna Perekonnaseisuamet teatise xxx surma andmetega.

18.03.2016 pöördus OÜ Isikukoo Keskuse esindaja Fred Puss Tallinna Perekonnaseisuameti poole ja viitas asjaolule, et soovib ikkagi koopiat surma aktist.

22.03.2016 vastas Tallinna Perekonnaseisuamet OÜ Isikuloo Keskuse esindajale ning selgitas, kuidas toimub perekonnaseisuaktide väljastamine ning palus täiendavaid andmeid selleks, et langetada otsus surmaakti koopia väljastamiseks.

Sellele kirjale OÜ Isikuloo Keskus ei vastanud.

22.03.2016 esitas OÜ Isikuloo Keskuse esindaja Fred Puss vaide Andmekaitse Inspektsioonile.

VAIDE ESITAJA PÕHJENDUSED JA TAOTLUS:

Meie töötaja Andry Arro esitas Tallinna Perekonnaseisuametile (TPA) 08.03.2016 teabenõude, soovides saada 1928. aastal surnud isiku surmaakti koopiat. Riigikohtu halduskolleegium on oma otsuses nr 3-3-1-57-03, 23.10.2003 leidnud, et surmaakti koopia taotlemine on teabenõue (otsuse punkt 15) ning et perekonnaseisuaktis leiduv teave on avalik teave. Otsuse punktis 16 selgitab kohus, et avalikule teabele võib Avaliku teabe seaduse § 3 lg 2 kohaselt juurdepääsu piirata seaduses sätestatud korras.

Antud juhul on tegu 1928. aastal surnud isikuga ehk surmast on möödunud üle 30 aasta, samuti on dokumenteerimisest möödunud üle 75 aasta (tähtajad, mille sätestab AvTS § 40), seega ei saa sellele teabele kehtida juurdepääsupiirang (isik sündis 1834!). Surmaaktil on tavaliselt ka surma registreerija andmed, kelle surmast ei pruugi olla möödunud 30 aastat, kuid reeglina on seal kirjas vaid tema nimi ja elukoht. 1928. aasta elukoht ei saa olla delikaatsete isikuandmete hulka kuuluv ehk juurdepääsupiiranguga teave.

TPA oma 15.03.2016 vastuses nõudis meilt riigilõivu ning päringu digitaalselt allkirjastamist. Samas selgitas, et nad väljastavad andmed surmaaktilt teatisena.

AvTS § 4 lg 4 järgi juurdepääs teabele võimaldatakse tasuta, välja arvatud juhul, kui teabe väljastamisega seotud otsuste kulutuste eest maksmine on seadusega ette nähtud. Otsesed kulud saavad olla kulud näiteks paberkoopiade tegemisele, kui soovitakse paberkoopiat. Asutuse ühe põhitegevuse ehk kodanike teenindamise kulud ei saa olla teabenõudele vastamise otsesed kulud. Seega on TPA nõue seadusevastane, tuginedes küll riigilõivuseaduse § 340 lg 2 (kehtib alates 01.01.2016), kuid see saab kehtida vaid kinnitatud dokumendi ehk õiguste tõestamisega seotud dokumendi puhul, mitte aga teabenõude puhul, kus soovitakse dokumendi kinnitamata koopiat või vaid osalist teavet dokumendilt. AvTS § 17 lg 4 ütleb, et teabenõudja nõudel peab teabevaldaja väljastama teabe ametliku kinnitusega, kui kinnitus on vajalik teabenõudja õiguste ja vabaduste kasutamiseks ning kohustuste täitmiseks. Antud juhul polnud meil vaja õigusi tõestada, vaid ainult teavet. Kuigi Perekonnaseisutoimingute seaduse § 15 lg 2 ütleb, et perekonnaseisuandmetest tehakse kinnitatud väljavõtteid, kehtestab see vaid võimaluse väljastada kinnitatud väljavõtteid, mitte aga kohustuse alati kõikidest perekonnaseisuandmetest tehtud väljavõtteid kinnitada. Lisaks nähtub sama § lg 4 („Väljavõtte kajastab perekonnaseisuandmeid väljavõtte tegemise seisuga“), et selle all mõeldakse eelkõige hetkel elusoleva isiku andmete tõestamiseks (näiteks perekonnaseis abiellumiseks välismaal vmt) mõeldud väljavõtet, mitte ajaloolasteks uuringuteks vajaliku teabe jaoks tehtavat koopiat või väljavõtet.

Hoolimata ebaseaduslikust nõudest tasusime riigilõivu, kuid meile ei väljastatud 18.03.2016 TPA vastusega mitte dokumenti, mille eest tasusime, vaid väljavõtte sellest, mis ei kajasta kõiki aktil olevaid andmeid (ning mis ajaloolase uuringu puhul kunagi ei asenda dokumendi originaali nägemist). Esitasime selle kohta oma vastuses soovi saada akti koopiat, millele hetkel veel vastust pole. Siiski on nad oma varasemas (15.03.2016) vastuses selgitanud, et nad väljastavad teabenõudele vastuseks vaid teatise ning seda riigilõivu eest.

TEABENÕUDJA NÕUE

Taotleme sooritamata toimingu sooritamist ja haldusakti või toimingu õigusvastasuse kindlakstegemist (riigilõivu nõue, keeldumine perekonnaseisuakti kinnitamata koopia väljastamisest) ning õigusvastase toiminguga tekitatud kahju (riigilõivu) hüvitamist.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Osaihing Eesti Isikuloo Keskus pöördus 08.03.2016 Tallinna Perekonnaseisuameti poole meili teel teabenõudega, milles palus xxx surmaakti koopiat.

Tallinna Perekonnaseisuamet andis 15.03.2016 vastuses nr xxx OÜ Eesti Isikuloo Keskusele muuhulgas teada, et lähtudes päringu eesmärgist, saada dokument perekonnaloo uurimiseks, väljastab Tallinna Perekonnaseisuamet andmed surmaaktilt teatisena. Samuti palusime OÜ Eesti Isikuloo Keskusel esitada oma päringud digitaalselt allkirjastatuna.

Kuna perekonnaseisuandmete väljastamine on spetsiifiline muude arhiivist väljastatavate andmetega võrreldes, siis on perekonnaseisuandmete väljastamine arhiivist reguleeritud eriseadusega – perekonnaseisutoimingute seadusega¹.

Perekonnaseisuandmete väljastamiseks on sätestatud ühtsed põhimõtted. Perekonnaseisutoimingute seaduse (PKTS) § 9 lõike 2 kohaselt tuleb perekonnaseisutoimingute tegemise avaldus esitada isiklikult ja kirjalikult või elektrooniliselt digitaalallkirjaga kinnitatult. PKTS § 15¹ lõige 3 lubab korduva tõendi väljastamise avalduse esitada ka esindaja kaudu. Esindusõigus antakse kirjaliku volitusega. PKTS § 15² lõike 2 kohaselt perekonnaseisuasutuses säilitatavalt dokumendilt väljastatakse andmeid teatisena või perekonnaseisudokumendi koopiana.

Tallinna Perekonnaseisuametis on surmaaktidele kehtestatud juurdepääsupiirang avaliku teabe seaduse § 35 lõike 1 punktide 11-13 alusel, mis on kinnitatud Tallinna Perekonnaseisuameti juhataja 23.12.2013 käskkirjaga nr 28 „Tallinna Perekonnaseisuameti dokumentide loetelu kinnitamine“.

Surmaaktidel kajastuvad andmed ei ole täies mahus automaatselt avalikud ning nende väljastamisel tuleb teha igakordselt kaalutusotsus.

Tallinna Perekonnaseisuametil tuleb arhiivist dokumentide/andmete väljastamisel lähtuda seadusega sätestatud avalduse vorminõuetest ning hinnata päringu sisu ja eesmärgi.

OÜ Eesti Isikuloo Keskuse 08.03.2016 päring dokumendi väljastamiseks ei vastanud perekonnaseisutoimingute seaduses ettenähtud kirjalikule vorminõudele, millest Tallinna Perekonnaseisuamet teavitas OÜ Eesti Isikuloo Keskust 15.03.2016 kirjaga nr xxx. Kuna OÜ Eesti Isikuloo Keskus tasus riigilõivu, kuid ei kõrvaldanud puudust kirjaliku vormi osas, lähtusime kaalutusotsusest andmete väljastamisel kirjaliku teatisena, tuginedes päringu eesmärgile ning juurdepääsupiirangute puudumisele.

Lisaks selgitasime OÜ Eesti Isikuloo Keskusele 22.03.2016 edastatud kirjas, et palume taotlused edastada digitaalallkirjastatult ning lisada juurde volitus andmete saamiseks või andmesubjekti kontaktandmed, et saaksime vajadusel asjaolusid täpsustada (volituse ulatust), nõusolekut küsida. Tõhusa koostöö tagamiseks palusime päringute esitamisel igal üksikjuhul kaaluda, milliseid andmeid konkreetses sugupuu uurimises vajatakse ning vastavalt sellele esitada päring.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

¹ Perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse seletuskiri, 464 SE.

1. Avalik teave

Avaliku sektori tegevuse selgus ja läbipaistvus on üks demokraatliku riigikorra aluseid. See võimaldab avalikkuse kontrolli avaliku võimu teostamise üle, eriti raha kulutamise otstarbekuse üle. Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 3 lg 1 kohaselt on avalik teave mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Antud juhul on Andmekaitse Inspektsiooni hinnangul tegemist avaliku teabega.

2. Avaliku teabe seaduse ja perekonnatoimingute seaduse rakendumine

Vastavalt AvTS § 2 lg 2 p 4 ei kohaldata avaliku teabe seadust teabele juurdepääsupiirangute, juurdepääsu eritingimuste, korra ja viiside üle, kui need on eriseaduses või välislepingus sätestatud teisiti. Antud juhul on perekonnaseisutoimingute seadus võrreldes avaliku teabe seadusega eriseadus, mis sätestab kõigile perekonnaseisuasutuses säilitatavatele dokumentidele juurdepääsu eritingimused, korra ja viisid.

Vastavalt nimetatud seaduse (viimane redaktsioon jõustus 01.01.2014) § 15 lg 1 on isikul õigus saada väljavõtteid enda, oma alaealiste laste ja eestkostetavate perekonnaseisuanndmetest. Muudel juhtudel väljastatakse andmeid õigustatud huvi korral, arvestades rahvastikuregistri seaduse § 72 lõikes 3 sätestatut.

Vastavalt perekonnaseisutoimingute seaduse § 15 lõikele 2 tehakse perekonnaseisuanndmetest kinnitatud väljavõtteid. Regionaalministri 3. mai 2010. a määruse nr 8 „Perekonnaseisuasutusele esitatavate avalduste, paberil tehtavate perekonnaseisukannete ja perekonnaseisuanndmete väljavõtete vormid, abieluvõimetõendile kantavad andmed ning mitmekeelses väljavõttes kasutatavate keelte loetelu“ lisa 11 sätestab avalduse vormi perekonnasündmuse tõendi väljastamiseks.

Seega on nii avalikule teabele juurdepääsu eritingimused, kord, kui ka juurdepääsu viis reguleeritud eriseaduse ja selle alusel antud määrusega.

Rahvastikuregistri seaduse (RRS) § 72 sätestab juriidilisele isikule õigustatud huvi korral andmetele juurdepääsu võimaldamise korra. Märgitud paragrahvi lõike 3 kohaselt keeldutakse andmete väljastamisest, kui taotleja õigustatud huvi ei ole piisavalt põhjendatud või andmete väljastamisega võidakse kahjustada selle isiku huvi, kelle andmete väljastamist taotletakse. Nimetatud paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul võib taotleja soovil küsida isikult, kelle andmete väljastamist soovitakse, nõusolekut tema andmete väljastamiseks või edastada isikule taotleja andmed. Nõusoleku saamisel väljastatakse taotlejale taotletud andmed.

Võrreldes 2003 aastaga on õiguslik olukord muutunud. Perekonnaseisuanndmetes säilitatavatele andmetele ligipääs on üksikasjalikult reguleeritud perekonnaseisutoimingute seaduses. Muuhulgas rakendub andmete väljastamisele perekonnaseisutoimingute seaduse § 15², mis sätestab perekonna- ja nimeõiguslikku muudatust kajastavalt dokumendilt andmete väljastamise korra, millest antud juhul on asjakohane lg 1 p 3, mille kohaselt perekonnaseisuasutuses säilitatavalt perekonna- või nimeõiguslikku muudatust kajastavalt dokumendilt väljastatakse andmeid juriidilisele ja füüsilisele isikule õigustatud huvi korral, arvestades rahvastikuregistri seaduse § 72 lõikes 3 sätestatut ja lõige 2 perekonnaseisuasutuses säilitatavalt dokumendilt väljastatakse andmeid teatisena või perekonnaseisudokumendi koopiana.

Konkreetsel juhul ei ole Tallinna Perekonnaseisuanndmetes keeldunud koopia väljastamisest, vaid palunud teabe soovijal oma õigustatud huvi vastavalt rahvastikuregistri seaduse § -le 72

ERAELU KAITSE JA RIIGI LÄBIPAISTVUSE EEST

põhjendada selleks, et langetada andmete väljastamiseks kaalutusotsus, mille tegemist avalikule teabele juurdepääsu reguleeriv eriseadus nõuab.

Vaide esitaja on soovinud koopiat surmaaktist. Nõustume vaide esitajaga selles osas, et avaldaja elukoha andmed ei ole delikaatsed isikuandmed. Samas on need vaieldamatult eraelulised isikuandmed ja avaldajad võivad olla elus ka praegusel ajal. Akti kajastuv surma põhjus on enamasti delikaatsete isikuandmete hulka kuuluv (konkreetsel juhul on seda raske hinnata, sest erinevatel aegadel on surma põhjust kajastatud erinevalt sõltuvalt sellest, milline akti vorm kasutusel oli). Samas on xxx surmast möödunud rohkem, kui 30 aastat ja isikuandmete kaitse seaduse § 13 sätestatu kohaselt surnud isiku andmetele isikuandmete kaitse seaduses sätestatud piirangud enam ei laiene.

Tulenevalt eeltoodust tuleb vaide esitajal täpsustada Tallinna Perekonnaseisuameti poolt soovitud asjaolusid, selleks et teabevaldaja saaks teha otsuse surmaakti väljastamiseks (või sellest juurdepääsupiiranguta andmete väljastamiseks) ja Tallinna Perekonnaseisuamet peab tegema kaalutusotsuse surmaakti koopia väljastamiseks või koopia väljastamise keeldumiseks või täies mahus väljastamisest keeldumiseks ning keeldumise korral põhjendama, milles seisneb andmete väljastamisega kaasnev võimalik isiku(te) huvide kahjustamine (RRS § 72 lg 3).

Märgime, et Andmekaitse Inspektsioon teostab järelevalvet kehtivate õigusaktide üle oma pädevuse piires ega anna hinnangut perekonnaseisuõiguste seaduse ja riigilõivuseaduse § 340 lg 2 põhiseadusele vastavuse osas. Sellise hinnangu andmise ja vajadusel põhiseaduslikkuse järelevalvemenetluse alustamiseks Riigikohtu poole pöördumise pädevus on Õiguskantsleril.

/allkirjastatud digitaalselt/

Merit Valgjärv
juhtivinspektor
peadirektori volitusel